

Broj: X-KR/05/107
Sarajevo, 18.06.2007.

U IME BOSNE I HERCEGOVINE

Sud Bosne i Hercegovine u vijeću sastavljenom od sudija Davorina Jukića, kao predsjednika vijeća, Lars Folke Bjur Nystrom-a i Almiro Rodrigues-a kao članova vijeća, u krivičnom predmetu protiv optuženog Damjanović Gorana, zbog krivičnog djela ratnog zločina protiv civilnog stanovništva iz člana 173. stav 1. tačke c) Krivičnog zakona Bosne i Hercegovine (KZ BiH), i krivičnog djela nedozvoljene proizvodnje i prometa oružjem ili eksplozivnim materijalima iz člana 399. stav 1. u vezi sa stavom 2. Krivičnog zakona Republike Srpske, i protiv Damjanović Zorana, optuženog da je počinio krivično djelo ratnog zločina protiv civilnog stanovništva iz člana 173. stav 1. tačka c) KZ BiH, povodom optužnice Tužilaštva Bosne i Hercegovine broj KT-RZ 57/05 od 02.06.2006. godine, potvrđene dana 09.06.2006. godine, nakon održanog glavnog pretresa, sa kojeg je dijelom bila isključena javnost, u prisutnosti optuženog Damjanović Gorana i njegovog branioca Senada Krehe, advokata iz Sarajeva i optuženog Damjanović Zorana i njegovog branioca Fahrije Karkina, advokata iz Sarajeva, te tužioca Tužilaštva Bosne i Hercegovine, Philip King Alcocka, dana 15.06.2007. godine, donio je, a dana 18.06.2007. godine javno objavio slijedeću

P R E S U D U

OPTUŽENI: GORAN DAMJANOVIĆ, zvani „Panija“, sin Luke i majke Slavice, rodene Bajkuša, rođen 12.07.1966. godine u Sarajevu, opština Centar, nastanjen u. ....državljanin ..., ... nacionalnosti, oženjen, otac jednog malodobnog djeteta, pismen sa završenom osnovnom školom, vojnu obavezu regulisao, JMBG: ..., ranije neosuđivan,

i

OPTUŽENI: ZORAN DAMJANOVIĆ, zvani „Salama“, sin Luke i majke Slavice, rodene Bajkuša, rođen 04.09.1967. godine u Mihaljevićima, općina Novi Grad Sarajevo, nastanjen u. ... državljanin ..., ... nacionalnosti, oženjen, otac jednog malodobnog djeteta, pismen sa završenom srednjom školom i zvanjem metalostrugara, radio kao limar, trenutno nezaposlen, vojnu obavezu regulisao, ranije neosuđivan,

K R I V I S U

ŠTO SU:

1. U toku oružanog sukoba u Bosni i Hercegovini suprotno odredbama člana 3. stav 1. tačka a) Ženevske konvencije o zaštiti građanskih lica za vrijeme rata od 12. avgusta 1949. godine, dana 02. juna 1992. godine, ispred samoposluge u naselju Bojnik, općina Novi Grad Sarajevo, kao pripadnici vojske Srpske Republike Bosne i Hercegovine, naoružani puškama i u vojnim uniformama, zajedno sa mnogim drugim srpskim vojnicima i pripadnicima paravojnih formacija, optuženi Goran i Zoran Damjanović aktivno učestvovali u premlaćivanju grupe od oko dvadeset do trideset zarobljenih muškaraca bošnjačke

nacionalnosti, uključujući svjedoka Zaima Rizvanovića, svjedoka Elvira Jahića, svjedoka C, svjedoka D, Izeta Šehića, Kasima Šehića i Amira Jahića, koji su tog dana zarobljeni od strane srpskih vojnih snaga za vrijeme napada na naselje Ahatovići, i koji su bili onesposobljeni za borbu zbog toga što su neki od njih bili ranjeni, i zato što su se svi predali i bili zarobljeni, pri čemu je optuženi **Goran Damjanović** pretukao Zaima Rizvanovića, Elvira Jahića, svjedoka D, Izeta Šehića, Kasima Šehića, Amira Jahića i druge neidentifikovane osobe, dok je optuženi **Zoran Damjanović** pretukao Elvira Jahića, svjedoka D i druge neidentifikovane osobe, što je trajalo od jednog do tri sata, kom prilikom su ih tukli puškama, palicama, bocama, te nogama i rukama, na taj način namjerno nanoseći žrtvama tešku fizičku i psihičku bol, a kako bi ih kaznili zbog toga što su pružali otpor prilikom srpskog napada na Ahatoviće, a isto tako kako bi ih diskriminirali zbog toga što su bili bošnjačke nacionalnosti, nakon čega su ova lica ukrcana u autobuse i odvezena u logor „Rajlovac“.

dakle,

za vrijeme oružanog sukoba, kao pripadnici vojske Srpske Republike Bosne i Hercegovine, postupali protivno pravilima Međunarodnog prava učestvujući u premlaćivanju zarobljenih muškaraca bošnjačke nacionalnosti u naselju Bojnik u Sarajevu,

čime su,

počinili krivično djelo ratnog zločina protiv civilnog stanovništva iz člana 173. stav 1. tačke c) u vezi sa članom 180. stav 1. Krivičnog zakona Bosne i Hercegovine.

2. Dana 26.04.2006. godine, u porodičnoj kući u Istočnoj Ilidži, u ulici Meše Selimovića br. 10, optuženi **Goran Damjanović** je suprotno odredbama člana 5. i 12. Zakona o prometu eksplozivnih materija i zapaljivih tečnosti i gasova, te člana 4., 6. i 43. Zakona o oružju i municiji RS, neovlašteno držao veću količinu vatrenog oružja i municije, čije držanje građanima uopšte nije dozvoljeno i to: dva noža za automatsku pušku M-70, serijski brojevi 698775 i 738633; bajonet, serijski broj 1214; jedno pakovanje municije, serijski broj 14364; sedam kutija municije od kojih svaka sadrži 15 metaka kalibra 7,62; jedan RAP SMB sa tri okvira i 138 metaka kalibra 7,62; jedan RAP SMB sa jednim okvirom i 28 metaka kalibra 7,62, kao i veću količinu eksplozivnih materijala velike razorne moći, i to tri pakovanja plastičnog eksploziva od po 0,5 kg; dva trotilska metka 500, serijski brojevi CPB 652 i CPB 653; sedam detonatora; 7,5 metara sporogorećeg štapina.

dakle,

optuženi Goran Damjanović je neovlašteno držao veće količine vatrenog oružja, municije i eksplozivnog materijala velike razorne moći i opasnosti, čije nabavljanje i držanje građanima nije dozvoljeno,

čime je,

počinio krivično djelo nedozvoljene proizvodnje i prometa oružja ili eksplozivnih materijala iz člana 399. stav 1. u vezi sa stavom 2. Krivičnog zakona Republike Srpske.

pa Sud prvooptuženom **Goranu Damjanoviću** za krivično djelo ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz člana 173. stav 1. tačka c) KZ BiH utvrđuje kaznu zatvora u trajanju od 11 (jedanaest) godina, a za krivično djelo nedozvoljena proizvodnja i promet oružja ili eksplozivnih materija iz člana 399. stav 1. u vezi sa stavom 2. Krivičnog zakona Republike Srpske, u vezi sa članom 5. i 12. Zakona o prometu eksplozivnih materija i zapaljivih tečnosti i gasova, te članom 43. stav 1. tačka 1. Zakona o oružju i municiji RS, utvrđuje kaznu zatvora u trajanju od 1 (jedne) godine i 6 (šest) mjeseci,

te ga, na osnovu primjene navedenih zakonskih propisa i člana 39., 42., 48. i 53. stav 2. tačka b) KZ BiH

OSUĐUJE

NA JEDINSTVENU KAZNU ZATVORA U TRAJANJU OD 12 /dvanaest / GODINA

Drugooptuženog, Zorana Damjanovića, Sud uz primjenu odredbi iz člana 39., 42. i 48. KZ BiH za krivično djelo ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz člana 173. stav 1. tačka c) KZ BiH

OSUĐUJE

NA KAZNU ZATVORA U TRAJANJU OD 10 /deset / GODINA I 6 /šest/ MJESECI

Na osnovu primjene zakonskog propisa iz člana 56. KZ BiH, vrijeme koje su optuženi proveli u pritvoru ima se uračunati u izrečenu kaznu zatvora, za optuženog Gorana Damjanovića počev od 26.04.2006. godine do 18.01.2007. godine, te za optuženog Zorana Damjanovića počev od 26.04.2006. do 22.06.2006. godine.

Na osnovu člana 188. stav 4. ZKP-a BiH optuženi se oslobađaju dužnosti da naknade troškove krivičnog postupka.

Na osnovu člana 198. stav 2. ZKP-a BiH oštećeni Zaim Rizvanović, zaštićeni svjedoci „C“ i „D“ sa imovinskoopravnim zahtjevom, te Elvir Jahić sa eventualnim imovinskoopravnim zahtjevom se upućuju na parnicu.

Na osnovu člana 74. stav 1. KZ BiH od prvooptuženog Gorana Damjanovića oduzima se:

- dva noža za automatsku pušku M-70, serijski brojevi 698775 i 738633,
- bajonet, serijski broj 1214,
- jedno pakovanje municije, serijski broj 14364,
- sedam kutija municije od kojih svaka sadrži 15 metaka kalibra 7,62,
- jedan RAP SMB sa tri okvira i 138 metaka kalibra 7,62,
- jedan RAP SMB sa jednim okvirom i 28 metaka kalibra 7,62,
- tri pakovanja plastičnog eksploziva od po 0,5 kg,
- dva trotilska metka 500, serijski brojevi CPB 652 i CPB 653,
- sedam detonatora,
- 7,5 metara sporogorećeg štapina.

O b r a z l o ž e n j e

Optužnicom Tužilaštva Bosne i Hercegovine broj KT-RZ-57/05 od 02.06.2006. godine, potvrđenom 09.06.2006. godine, Damjanović Goran zvani „Panija“ i Damjanović Zoran zvani „Salama“, optuženi su da su, radnjama opisanim u tački 1. optužnice, počinili krivično djelo zločin protiv civilnog stanovništva iz člana 173. stav 1. tačka c) Krivičnog zakona Bosne i Hercegovine.

Radnjama opisanim u tački 2. optužnice Goran Damjanović zvani „Panija“ je takođe optužen da je počinio krivično djelo nedozvoljene proizvodnje i prometa oružja ili eksplozivnih materija iz člana 399. stav 1. u vezi sa stavom 2. Krivičnog zakona Republike Srpske, u vezi sa članom 5. i 12. Zakona o prometu eksplozivnih materija i zapaljivih tečnosti i gasova RS, te članom 43. stav 1. tačka 1. Zakona o oružju i municiji RS.

Optuženi Goran i Zoran Damjanović izjasnili su se da nisu krivi za krivično djelo koje im se stavlja na teret iz tačke 1. optužnice, kao i Goran Damjanović da nije kriv za krivično djelo koje mu se stavlja na teret iz tačke 2. optužnice.

U toku cijelog postupka, Sud je vodio računa o mjerama zaštite identiteta nekih svjedoka, tako što se u presudi ne spominju puna imena i prezimena svjedoka, nego samo pseudonimi, dok se potpuni podaci o navedenim svjedocima nalaze u spisu, koji je također pod posebnom zaštitom. U cilju adekvatne zaštite svjedoka Sud je isključio javnost sa dijela glavnih pretresa održanih dana 12.10.2006. i 14.12.2006. godine.

A. Provedeni dokazi;

Tužilaštvo je u svojstvu svjedoka saslušalo: Zaima Rizvanovića, Elvira Jahića, Bajru Kulovca, Nerminu Jerković, Ejuba Zukića, Elvedina Karahodžića, Alfreda Strippolija i svjedoke pod pseudonimima „C“ i „D“. Sud je također u svojstvu vještaka, na glavnom pretresu saslušao Alexandera Mayes-a. Kao protudokaze odbrane tužilac je izveo i slijedeće svjedoke: Baberović Ibrahima, Abdulaha Koldžu, Gačanović Muhameda, Elzu Livančić, Mitra Tešića i dr. Mirka Šošića.

Nadalje, u toku glavnog pretresa, Sud je izvršio uvid u slijedeće dokaze koje je Tužilaštvo BiH dostavilo: zapisnik o saslušanju svjedoka Zaima Rizvanovića br. KT-RZ-57/05 od 15.03.2006. godine; zapisnik o saslušanju svjedoka Zaima Rizvanovića br. Ki 293/98 od 01.12.1998. godine; zapisnik o saslušanju svjedoka Elvira Jahića br. KT-RZ-57/05 od 21.03.2006.godine; zapisnik o saslušanju svjedoka „C“ br. KT-RZ-57/05 od 13.12.2005. godine; zapisnik o saslušanju svjedoka „D“ br. KT-RZ-57/05 od 13.12.2005. godine; zapisnik o ispitivanju osumnjičenog Gorana Damjanovića br. KT-RZ-57/05 od 22.05.2006. godine; zapisnik o ispitivanju osumnjičenog Zorana Damjanovića br. KT-RZ-57/05 od 22.05.2006. godine; zapisnik o ispitivanju osumnjičenog Gorana Damjanovića, br. KT-RZ-57/05 od 27.04.2006. godine; zapisnik o ispitivanju osumnjičenog Zorana Damjanovića, br. KT-RZ-57/05 od 27.04.2006. godine; izvještaj SIPA-e o izvršenom pretresu i oduzimanju predmeta br.17-04/2-04-474-7/06 od 28.04.2006. godine; indeksirani dosije br. 17-13/1-7-15/06 od 16.05.2006. godine; koji sadrži fotografije predmeta oduzetih iz kuće Gorana Damjanovića; vojna knjižica serijski br. „SA“ P-033970 na ime Goran Damjanović; vojna

knjižica serijski broj „BČ“ 153349 na ime Zoran Damjanović; uvjerenje br. 05/5-3-113/137 od 21.07.1997. godine; dopis Ministarstva unutrašnjih poslova br. 02/PK-1-1-04-8-2/2032 od 24.05.2006. godine u vezi sa krivičnom evidencijom osumnjičenih; spisak formacije (Igmanske) za Zorana Damjanovića; spisak formacije (Igmanske) za Gorana Damjanovića; fotografije optuženih Gorana i Zorana Damjanovića; fotografije samoposluge u Bojniku (3 fotografije); fotografije mjesta Potkraj (3 fotografije); geografska karta općine Visoko i okoline; matični list Damjanović Luke; uputnica-nalaz Damjanović Luke od 30.05.1992. godine; temperaturna lista Damjanović Luke iz bolnice Koran-Pale; revers na medicinsku dokumentaciju ustupljenu za privremeno korištenje, koja sadrži pored medicinske dokumentacije za Damjanović Luku i dokumentaciju za Dutina Miladina, Divčić Boška, Dragičević Nenada i Dragutinović Vojne.

Odbrana **Gorana Damjanovića** je u svojstvu svjedoka saslušala slijedeća lica: Zdravko Jović, Ljubinka Cvijanović, Boško Tešanović i zaštićeni svjedok „E“.

Sud je izvršio uvid i u isprave koje je odbrana optuženog Gorana Damjanovića predala kao dokaze u toku glavnog pretresa i to: otpusnica iz bolnice na ime Luke (Despe) Damjanovića, potvrda SDS-a opštinski odbor Istočna Ilidža od 25.07.2006. godine, rješenje opštine Srpska Ilidža, br.05-364-338/02 od 11.12.2002. godine, uvjerenje Zavoda za zapošljavanje Republike Srpske br. 1-61-10855-1-2004-215 od 16.05.2007. godine za Gorana Damjanovića i uvjerenje br.1-61-10855-1-2003-168 od 16.05.2007. godine za Andrić Janju.

Odbrana **Zorana Damjanovića** u svojstvu svjedoka izvela je: Mirka Avlijaša, Iliju Tolja, Salema Koldžu, Marinka Avlijaša i Dušana Tolja. Optuženi Zoran Damjanović je također svjedočio u svoje ime. U spis su uvedene i četiri fotografije Zorana Damjanovića kao dokazi odbrane.

B. Završne riječi;

Nakon završetka dokaznog postupka, tužilac je svoje završne riječi prezentirao u dva dijela.

U prvom dijelu osvrnuo se na općenite argumente iz tačaka 1. i 2. optužnice, te je za glavne činjenice iz tačke 1. istakao da nisu sporne, da se premlaćivanje i ponižavanje zarobljenih Bošnjaka u dužem vremenskom periodu zaista desilo u Bojniku, u poslijepodnevним satima dana 02.06.1992. godine, da su optuženi Goran i Zoran bili prisutni na tom mjestu i da su učestvovali u nekom od tih mučenja, te da su to sve nepobitne činjenice koje proizilaze iz iskaza svjedoka Zaima Rizvanovića, Elvira Jahića, zaštićenog svjedoka „C“ i svjedoka „D“. Pogrešna identifikacija optuženih od strane pomenutih svjedoka je argument koji je neodrživ iz razloga što su se sa optuženima veoma dobro poznavali i što su ih isti uspješno identifikovali na fotografijama. Nadalje, tužilac ističe da se sve identifikacije zasnivaju na prepoznavanju, što predstavlja jednu od najčvršćih osnova za identifikaciju i da prepoznavanje ovih optuženika od strane svakog pojedinog svjedoka potvrđuje prepoznavanje koje su izvršili drugi svjedoci. Tužilac je takode istakao da su male nesigurnosti u izjavama svjedoka tužilaštva dokaz istinitosti i očiglednog nepostojanja koordinacije između njih. Naime, niko od svjedoka ne tvrdi da je vidio svu trojicu ostalih svjedoka Tužilaštva u metežu i gomili ljudi u Bojniku, te iz toga proizilazi da oni nisu povezivali svoje priče i da su pomenuli samo žrtve koje su stvarno vidjeli i kojih se sjećaju

od tog popodneva. Nadalje, alibi optuženih se nametnuo nakon svjedočenja Elvira Jahića. Zapravo, on je izjavio da se u premlaćivanju najviše isticao Goran Damjanović, zbog činjenice što mu je otac Luka ranjen. Tužilac je istakao da nijedan od ponuđenih alibija optuženih nije izdržao detaljne provjere, te da bi alibiji koje je odbrana ponudila za Gorana i Zorana Damjanovića bili održivi moraju se zasnivati na određenom stupnju vjerovatnoće, a po mišljenju tužioca nijedan nije dostigao taj stepen vjerovatnoće.

Tužilac je u odnosu na tačku 2. optužnice predložio da se ne prihvati verzija odbrane da je Luka Damjanović pronašao i da je bio vlasnik eksploziva koji je dana 26.04.2006. godine pronađen u porodičnoj kući Damjanovića, jer ta priča nije logična niti je u skladu sa priznanjem Gorana Damjanovića, kao ni to da nije predočena nikakva dozvola koja bi ukazivala na vlasništvo nad eksplozivom.

U drugom dijelu svoje završne riječi tužilac se osvrnuo na primjenu odgovarajućeg zakona na činjenice u odnosu na tačku 1. i tačku 2. optužnice. Prema tački 1. optužnice, navodi da se dvojica optuženih terete za krivično djelo zločin protiv civilnog stanovništva iz člana 173. stav 1. tačka c) (mučenje) KZ BiH. Tužilac navodi da su bitna obilježja ovog krivičnog djela, koje Tužilaštvo treba dokazati, slijedeća: da je zločin počinjen za vrijeme rata, oružanog sukoba ili okupacije, da taj zločin predstavlja povredu odredbi međunarodnog prava i da je postojala veza između zločina i oružanog sukoba. Prema tužiocu, svi provedeni dokazi ukazuju na to da su ispunjena bitna obilježja člana 173. KZ BiH. Imajući u vidu ovlasti sudskog vijeća, u skladu sa članom 280. stav 2. ZKP BiH da daju drugu pravnu kvalifikaciju djelu, tužilac ukazuje na alternativnu kvalifikaciju u okviru člana 179. Naime, član 179. odražava član 3. Statuta MKSJ. MKSJ je napravio test kako bi se ustanovilo da li povreda humanitarnog prava spada u član 3., odnosno: da on mora predstavljati tešku povredu običajne odredbe međunarodnog humanitarnog prava koja povlači pojedinačnu krivičnu odgovornost za osobu koja krši tu odredbu. Primjenom ovog testa MKSJ je zaključio da su povrede Zajedničkog člana 3. Ženevskih konvencija iz 1949. godine (ŽK) kažnjive prema članu 3. Statuta. Konačno, tužilac ističe da su oni odgovorni kao supočinitelji, zbog njihove namjere i savjesnosti u skladu sa članom 29. KZ BiH, te da vijeće ovu činjenicu uzme u obzir kada bude vijećalo o presudi i dužini kazne.

Prema tački 2. optužnice, tužilac navodi da je Goran Damjanović počinio krivično djelo nedozvoljene proizvodnje i prometa oružja ili eksplozivnih materijala iz člana 399. stav 1. i stav 2. Krivičnog zakona RS i da su bitna obilježja ovog djela: da je počinitelj nabavio ili da posjeduje vatreno oružje, municiju, eksplozivne materije, ili neka druga borbena sredstva, te da zakon zabranjuje fizičkim licima posjedovanje „predmeta“ ili da posjedovanje „predmeta“ fizičkim licima uslovi izdavanjem odobrenja, koje počiniocu nije bilo izdato. Nadalje, da bi se krivično djelo okvalifikovalo prema stavu 2. člana 399. KZ RS, Tužilaštvo je moralo dokazati jedno od slijedeća dva dodatna obilježja, a to su: da su predmeti bili u većoj količini ili vrijednosti, i da su predmeti bili velike razorne moći i opasni. Tužilac je istakao da smatra da je Goran Damjanović počinio ovo krivično djelo nabavkom i držanjem tih predmeta, te da bi ga Sud u vezi sa tim trebao osuditi i izreći mu kaznu u skladu sa stavom 2. člana 399. KZ RS.

Tužilac u završnoj riječi nije dao prijedlog za visinu kazne optuženim.

Odbrana optuženog Gorana Damjanovića, u završnim riječima je istakla da analizom iskaza svjedoka optužbe se dovodi u pitanje činjenični opis krivičnog djela koji se stavlja njegovom branjeniku na teret. Postoje velike razlike, kontradiktornosti u tim iskazima. Prije svega, odbrana ističe prigovor na identifikaciju optuženih od strane svjedoka Zaima Rizvanovića iz razloga što je ista učinjena protivno članu 85. stav 3. ZKP BiH. Prepoznavanje je, dalje tvrdi odbrana, poseban vid svjedočenja, gdje je potrebno sačiniti i poseban zapisnik o istom, kako bi se izbjegla mogućnost da svjedoci lažno svjedoče. U kontekstu ovog izlaganja odbrana je pomenula i prijeratnu praksu sudova bivše Jugoslavije, kada prepoznavanje nije izvršeno po pravilima koje nalaže zakon, ista radnja se ne može koristiti kao dokaz u krivičnom postupku, primjer-presuda Vrhovnog suda Makedonije br. KŽ 152/82. Nadalje, analizom svjedoka odbrane odbrana ističe da je utvrđeno da je Luka Damjanović ranjen 30.05.1992. godine, što je potvrđeno i dokazima optužbe, dalje, utvrđeno je i da 01.06.1992. godine Goran otišao na Pale u vojnu bolnicu na Koranu, a da se vratio 03.06.1992. godine. Činjenica da podatak o transfuziji krvi ne postoji u temperaturnoj listi Luke D. ne isključuje mogućnost da isti nije upisan u historiji bolesti bolesnika, koju dr. Šošić kao svjedok optužbe nije vidio u predloženoj medicinskoj dokumentaciji Luke Damjanovića. Odbrana smatra da je ovo ključni element koji nedostaje. Što se tiče tačke 2. optužnice, analizirajući iskaze svjedoka optužbe, odbrana navodi da, službenici SIPA-e, nisu utvrdili na licu mjesta ko je vlasnik kuće, osim da kuću korisiti porodica Damjanović. Pored Gorana Damjanovića, kuću koristi njegova porodica, majka, koristio je i pokojni otac Luka i brat Vedran. Vedran je taj koji je predao pronađene predmete pa je time i skripter, odnosno potpisnik potvrde o privremenom oduzimanju predmeta. Iz ove činjenice proizilazi da bi sve navedene osobe osim Gorana Damjanovića mogle biti sumnjive za krivično djelo iz tačke 2. optužnice. Nadalje, odbrana tvrdi, teretom dokazivanja nesporno je da je izvršeno djelo, ali da tužitelj nije dokazao da je Goran Damjanović izvršilac ovog djela. Jedini dokaz je dokaz br. 10 Tužilaštva, iskaz Gorana Damjanovića, koji je dao u fazi istrage. Međutim, u skladu sa članom 273. ZKP njegov iskaz se ne može koristiti kao dokaz. Pravo iznošenja ili ne iznošenja odbrane je najvažnije pravo optuženog, i ne može mu se oduzeti niti u jednoj fazi postupka. U zaključku završnih riječi, odbrana smatra da primjenom važećeg načela in dubio pro reo optužba nije dokazala na način iz činjeničnog opisa da je Goran Damjanović počinio ovo krivično djelo. Stoga predlaže da se Goran Damjanović oslobodi od optužbe.

Odbrana optuženog Zorana Damjanovića je završnu riječ izložila u nekoliko dijelova: prije svega osvrnula se na završne riječi tužioca, potom na dokaze odbrane i optužbe, te na pravnu kvalifikaciju i na kraju iznijela zaključak.

Odbrana u uvodu ističe da niko ne osporava događaj koji je impliciran u činjeničnom opisu optužnice i koji je preciziran u činjeničnom supstratu, ali da se osporava da je Zoran Damjanović bio prisutan kao aktivni saizvršilac ili saučesnik u izvršenju krivičnog djela ratnog zločina iz tačke 1. optužnice. Nema logike u tvrdnji da je Zoran Damjanović stekao status zločinca kao rezultat događaja koji su se desili ispred samoposluge u Bojniku. Ovaj događaj je trajao samo dva sata, a Zoran nije bio okarakterisan kao zločinac ni prije ni poslije tog događaja. Jedina logična stvar koja sve to objašnjava je ta da optuženi Zoran Damjanović nije bio prisutan. Dalje, branilac ističe da Sud treba da ocijeni čiji dokazi su jači u ovom krivičnom postupku, optužbe ili odbrane, pogotovo koji dokazi su takvi da van svake sumnje ukazuju da su činjenice dokazane. Odbrana Zorana Damjanovića tvrdi da tužilac nije dokazao tezu optužnice, a da je odbrana dokazala da optuženog nema u

izvršenju ovog krivičnog djela. Nadalje, odbrana navodi da analizom izjava svjedoka optužbe pokazuje se da postoje velike kontradikcije u direktnom i unakrsnom ispitivanju istih i da se njihovi iskazi razlikuju u odlučujućim stvarima koje se odnose na događaj, a koji se dešavao u Bojniku. Odbrana je morala dokazivati nevinost Zorana Damjanovića i dokazivali su je alibijem koji je istinit. Odbrana ističe da ga je bilo teško dokazati, jer se radi o alibiju od prije 15 godina, ali desile su se određene situacije koje idu u prilog sjećanju na taj kritični period, a to su smrt Drage Tolja i ranjavanje Luke Damjanovića. Ti se događaji ne mogu osporiti.

Konačno, odbrana Zorana Damjanovića se osvrnula i na pravnu kvalifikaciju krivičnog djela, za koju tvrdi da je do zadnjeg pretresa ostala ista, a da je nesigurnost od strane tužioca u takvu pravnu kvalifikaciju vidljiva u završnim riječima, jer se nudi alternativna pravna kvalifikacija. Odbrana iznosi dva argumenta kojima se protivi pomenutoj alternativnoj pravnoj kvalifikaciji: opći princip je da nema krivičnog djela ako nije propisan zakonom i blaži zakon se mora primijeniti na optuženog.

U zaključku, odbrana predlaže da se optuženi Zoran Damjanović oslobodi od optužbe uslijed nedostataka dokaza van svake sumnje.

Nakon završnih riječi branilaca, optuženi Goran Damjanović i Zoran Damjanović su izjavili da u potpunosti podržavaju završne riječi svojih branilaca.

C. Procesne odluke suda;

Odluke o zaštiti svjedoka

Rješenjem broj X-KRN-05/107 od 27.04.2006. godine, Sud je odredio zaštitne mjere za ukupno četiri svjedoka u ovom postupku. Ovim rješenjem su svi lični podaci zaštićenih svjedoka, prava imena i prezimena, te ostali lični podaci proglašeni povjerljivim.

Dana 17.10.2006. godine, Sud je razmotrio prijedlog tužilaštva i odbrane o određivanju dodatnih zaštitnih mjera svjedocima koji su označeni pseudonimima „C“ i „D“. Odlučeno je da se prošire mjere zaštite za navedene svjedoke, te da im se omogući svjedočenje iz druge prostorije sa izmjenjenom slikom i zvukom.

Dana 12.10.2006. godine, svjedok Zaim Rizvanović, ranije zaštićen pod pseudonimom „A“, je odustao od mjera zaštite, te pristao da svjedoči bez zaštitnih mjera.

Na ročištu održanom dana 26.10.2006. godine, svjedok Elvir Jahić, čiji je identitet bio zaštićen pod pseudonimom „B“, je također odustao od zaštitnih mjera, te prihvatio da se njegovi lični podaci otkriju, a da se zaštite samo podaci koji se odnose na njegovu adresu stanovanja. Sud je, uz saglasnost stranaka u postupku, kao i branilaca optuženih, donio takvu odluku.

Dana 14.12.2006. godine, odbrana optuženog Gorana Damjanovića je na zatvorenoj sjednici tražila mjere zaštite identiteta ili isključenje javnosti za jednog svjedoka koji je povratnik i živi na području na kojem je živio i prije rata. Sud je donio odluku o zaštiti svjedoka na način da je svjedoku dodijeljen pseudonim „E“.

D. Optužbe iz tačke 1. (ratni zločin protiv civilnog stanovništva)

Ocjenom svih provedenih dokaza pojedinačno i u njihovoj međusobnoj povezanosti, sud je utvrdio da su optuženi Goran Damjanović i Zoran Damjanović u toku oružanog sukoba u Bosni i Hercegovini kao pripadnici vojske Srpske Republike Bosne i Hercegovine, naoružani puškama i u vojnim uniformama, dana 02.06.1992. godine ispred samoposluge u naselju Bojnik, općina Novi Grad Sarajevo, počinili krivična djela poblje opisana u tački 1. presude.

1. Dokazi u vezi sa tačkom 1. (premlaćivanje i ponižavanje zarobljenih Bošnjaka u dužem vremenskom periodu u Bojniku, u posljedopodnevnim satima 02.06.1992. godine)

Svjedoci Zaim Rizvanović, Elvir Jahić, svjedoci „C“ i „D“ svjedoče na okolnosti u vezi sa zarobljavanjem i premlaćivanjem Bošnjaka, te o prisutnosti i ulozi optuženih ispred samoposluge u Bojniku.

Svjedok Zaim Rizvanović navodi da je zarobljen u Ahatovićima krajem maja ili početkom juna 1992. godine, te da je prije odvođenja u logor Rajlovac sa grupom od 20 do 30 ljudi, odveden pred samoposlugu u Bojnik, gdje su se nalazili naoružani srpski vojnici u pijanom stanju koji su ih natjerali da dignu ruke uz zid samoposluge. U tim momentima svjedoku Rizvanoviću iza leđa je prišao i kucnuo ga po ramenu prvooptuženi Goran Damjanović, i rekao mu „okreni se“, bio je u uniformi JNA, sa šljemom na glavi, naoružan. Uslijedilo je premlaćivanje Rizvanovića na način da ga je udarao nogama, na kojima je imao vojničke čizme. Od udaraca je svjedoku izbijen vazduh i pao je pred samoposlugom. Goran Damjanović je počeo da galami i psuje, te je Rizvanović smogao snage da se ponovo podigne na noge i digne ruke uz zid. Goran Damjanović je Rizvanovića nakon toga nastavio udarati policijskom palicom, koju je imao u rukama, po potiljku, po prsima. Rizvanović kaže da od tih udaraca i danas ima ožiljke. Nakon što je prestao tući Rizvanovića, Goran Damjanović je počeo udarati Šehić Kasima iz Bioče, koji je stajao pored Rizvanovića. Goran Damjanović je pitao Kasima Šehića: „Odakle ti ovdje iz Bioče, iz Ilijaša, jesi došao da braniš Ahatoviće?“. Kasim Šehić je od udaranja pao, a Goran Damjanović je skakao po njemu dok je ležao na zemlji i govorio „Da vidiš koliko je Srbin težak!“. Goran Damjanović tukao je i svjedoka Elvira Jahića, koji je u vrijeme zarobljavanja imao 18 godina, i koji je bio ranjen od gelera granate u predio desnog butnog mišića. Zbog šljema kojeg je nosio, Elvir Jahić je dobijao udarce po glavi, kao i udarce po nogama, te mu je naredeno da skida srpske čizme, udaran je palicama po stopalima, što je bilo izuzetno bolno, jer se taj bol širio kičmom kroz čitavo tijelo. Prema riječima Elvira Jahića, pomenute radnje je vršila grupa pripadnika Srpske vojske, uključujući obojicu optuženih i druge. Po svjedočenju Elvira Jahića, Goran Damjanović se najviše isticao u zlostavljanju, vjerovatno zbog toga što mu je otac Luka bio ranjen. Dok su ulazili u autobus prolazeći kroz špalir vojnika, Goran Damjanović je za kosu uhvatio svjedokovog brata Amira Jahića sa riječima da ide da ubije Omera Gačanovića i da zapali njegovu kuću. Po svjedočenju Elvira Jahića, i Zoran Damjanović je učestvovao u premlaćivanju Amira Jahića i svjedoka „C“. Svjedok „C“ je također bio ranjen u vrijeme zarobljavanja i siguran da je vidio Zorana Damjanovića u grupi koja je tukla Jahić Amira, koji je molio Gorana Damjanovića i Zorana Damjanovića da ga ne tuku, jer su išli skupa u školu. Svjedok „D“ je svoje poznanstvo sa optuženim Goranom Damjanovićem opisao kao veoma blisko: „bili smo kao braća“ Stoga je njegovo svjedočenje

posebno upečatljivo i uvjerljivo u vezi sa identifikovanjem optuženog. Optuženi Goran Damjanović je unijevši se u lice svjedoku „D“ rekao „šta je ovo tebi trebalo?“, te gurnuo puščanu cijev u usta, kojom prilikom je svjedoku slomio nekoliko zuba i povrijedio nepce. Nakon toga, optuženi Zoran Damjanović udario ga je vojničkom čizmom u prsa, od kojeg udarca je svjedok „D“ udario leđima u izlog, koji se sručio na njega, izgubio je svijest. Nakon što su svjedoka „D“ polili vodom, optuženi Zoran Damjanović ga je prisilio da puže poput psa i da zubima kupi komade garderobe i ubacuje ih u kontejner. Zoran Damjanović ga je pritom tjerao da pjeva pjesmu „Ko to kaže Srbija je mala...“, kada je pjevao tiše udarao bi ga po leđima. Sve ove radnje su trajale 3-4 sata.

Sud je, dakle, u vezi sa tačkom 1. presude saslušanim svjedocima u cjelosti poklonio vjeru, jer su iskazi svjedoka dati pred Tužilaštvom BiH i na glavnom pretresu bili jasni i uvjerljivi, kao i međusobno konzistentni i saglasni. Utvrđeno je da su svjedoci Zaim Rizvanović, Elvir Jahić, te zaštićeni svjedoci „C“ i „D“ dana 02.06.1992. godine zarobljeni od strane srpskih vojnih snaga za vrijeme napada na naselje Ahatovići. Bili su onesposobljeni za borbu zbog toga što su se predali i bili zarobljeni. Neki od njih su bili ranjeni, kao što je slučaj sa svjedokom Elvirom Jahićem, te svjedocima „C“ i „D“. Svakako, treba imati u vidu da se iskazi navedenih svjedoka ne mogu u potpunosti podudarati, što je u potpunosti normalno i prihvatljivo iz psiholoških mehanizama perspektive ljudskog opažanja. Prema tome, sud je u okviru svog diskrecionog prava da ocjenjuje dokaze, razmotrio neke nedosljednosti ili odstupanja u iskazima u njihovoj suštinskoj i smislaonoj cjelini. Ukupni kredibilitet svjedoka je takođe ocijenjen na sveobuhvatan i sistematičan način. Neki iskazi svjedoka nisu isti, ali su dosljedni i podudarni u svojim osnovnim i važnim elementima, odnosno u pogledu suštine predmetnog krivičnog djela. Sud je mišljenja da su iskazi bili pouzdani, dokazi vjerodostojni, te da mala odstupanja ne mogu biti dovoljna da se cijeli iskaz ocijeni kao nepouzdan. U stvari, navedene razlike nisu odlučujuće, jer neka odstupanja u njihovim iskazima u potpunosti predstavljaju očekivane i normalne razlike u zapažanjima osoba sa različitom sposobnošću da uoče, upamte i prisjete se informacija, posebno s obzirom na činjenicu da su svi oni preživjeli veoma stresne i traumatične događaje tokom kojih nisu mogli istovjetno zapaziti sve važne i dosljedne detalje, niti bi bilo razumno takvu preciznost očekivati od svjedoka.

Nadalje, bitno je konstatovati i to da su optuženi Goran i Zoran Damjanović veoma dobro poznati žrtvama njihovih postupaka, odnosno navedenim svjedocima. Zaim Rizvanović nije samo poznavao dvojicu optuženih, nego je poznavao i trećeg brata Vedrana, bili su komšije, Rizvanović je sa optuženima Goranom i Zoranom Damjanovićem išao u istu školu u Dobroševićima i oni su išli u isti razred sa njegovim bratom; Elvir Jahić ih je poznavao i u nekoliko navrata boravio u njihovoj kući, njegov brat Amir Jahić je pohadao školu sa optuženima; svjedok „C“ je poznavao Zorana Damjanovića desetak godina prije događaja u Bojniku; svjedok „D“ je bio veoma dobar i blizak prijatelj Gorana Damjanovića prije rata, a poznavao je i Zorana Damjanovića. Iz svega navedenog, Sud dolazi do zaključka da su svjedoci pouzdani i da govore istinu kada kažu da su Goran Damjanović i Zoran Damjanović bili na mjestu zločina i da su počinili krivična djela u vezi sa inkriminanim događajem.

2. Alibiji optuženih u vezi sa tačkom 1

Odbrana optuženih Gorana i Zorana Damjanovića bazirala se na odbranu alibijem, navodeći da optuženi nisu bili prisutni u relevantno vrijeme na relevantnom mjestu.

Cijeneći iskaze svjedoka odbrane, pojedinačno i u međusobnoj povezanosti, Sud nije poklonilo vjeru svjedocima odbrane u vezi za alibijem prezentiranim od strane oba optužena. Naime, iskazi svjedoka odbrane su konfuzni, kontradiktorni, nedosljedni i neuvjerljivi.

2.1. Alibi optuženog Gorana Damjanovića;

Alibi Gorana Damjanovića je neuvjerljiv u pogledu obrazlaganja njegovog prisustva u bolnici na Palama 01.06. i 02.06.1992. godine, prije svega zato što nije moguće da osoba koja je vojno sposobna i koja je bila pripadnik vojske Republike Srpske, bude odsutna u vrijeme vojne akcije i najkritičnijih napada na Ahatoviće, a koja je trajala od 28.05.1992. godine pa sve do 02.06.1992. godine. Potom, veoma su kontradiktorne i nedosljedne izjave svjedoka u vezi sa činjenicom koja se odnosi na davanje transfuzije krvi Luki Damjanoviću, naime, svjedok Zdravko Jović svjedočio je u direktnom ispitivanju da je dao krv za transfuziju Luki Damjanoviću, a potom u unakrsnom ispitivanju tvrdi da je donirao krv bolnici na Koranu. Svjedokinja Cvijanović Ljubinka je također kategorično u svom svjedočenju tvrdila da su Goran Damjanović i Zdravko Jović prvenstveno na Pale otišli znajući da je Luki potrebna krv. Sud je naime u vezi sa ovim, poklonio punu vjeru svjedoku optužbe (replika na dokaze odbrane), dr. Mirku Šošiću koji je na osnovu pregleda predočene mu medicinske dokumentacije Luke Damjanovića, izjavio da se radilo o jednoj srednje teškoj povredi koja nije bila opasna po život, te da u istoj dokumentaciji nema nikakvih naznaka da je transfuzija krvi data. Ovaj podatak bi, prema praksi i iskustvu doktora trebao biti prikazan na tzv. temperaturnoj listi pacijenta, koja je bitan dokument u liječenju pacijenta. Nadalje, kontradiktornosti u izjavama navedenih svjedoka odbrane vidljivi su i u podatku kada su se vratili Zdravko Jović i Goran Damjanović sa Pala. Naime, svjedok Zdravko Jović je izjavio da su se vratili 03.06.1992. godine, pred prvi mrak, oko šest pola sedam popodne, dok je svjedokinja Cvijanović Ljubinka izjavila da su stigli u toku noći i da ih nije vidjela, jer je spavala. Isključila je svaku mogućnost da su se vratili kasno popodne. Nadalje, iskaz svjedoka Zdravka Jovića je nedosljedan, neuvjerljiv i u smislu činjenice, kada je otišao po Luku Damjanovića na Pale, u direktnom ispitivanju rekao je da je po Luku u bolnicu na Koranu otišao po proteku 10-15 dana nakon vraćanja sa Pala, a potom u unakrsnom ispitivanju mijenja iskaz i tvrdi da je po njega otišao u vikendicu u kojoj je bila smještena njegova porodica na Palama.

2.2. Alibi optuženog Zorana Damjanovića;

Zoran se nije mogao nalaziti u okruženju u Potkraju, kako je on rekao u svoju odbranu, jer nema dokaza o tome da su bosanski Srbi morali da napuštaju svoje domove i da se kriju. Dokazi koje je dao svjedok Zoran jasno ukazuju na to da su Srbi kontrolisali Rakovicu i područje oko Rakovice u aprilu, maju i junu 1992. godine, a što proizilazi i iz izjava svjedoka optužbe Ibrahima Baberovića, Abdulaha Koldže i Elze Livančić. Svi su izjavili da nije moguće da je ijedna srpska porodica na području cijele mjesne zajednice Rakovica u periodu 06.04. pa do jula 1992. mogla biti zarobljena, a niti blokirana i da su se Srbi u to vrijeme mogli slobodno kretati. Činjenica o povredi Luke Damjanovića također ne održava alibi Zorana Damjanovića., jer na osnovu izjava svjedoka odbrane, priče o tome kako je

Zoran saznao za ranjavanje svog oca, i kada je otišao iz Potkraja u Bojnik da ga posjeti su veoma nejasne, konfuzne i nedosljedne. Naime, prema izjavi optuženog Zorana Damjanovića, on je za ranjavanje oca saznao putem vojnog telefona 30.05.1992. godine i otišao je u Bojnik u periodu između 10.06.-15.06.1992. godine, svjedok Ilija Tolj (Zoranov punac sa kojim je Zoran živio) tvrdi da je on saznao za ranjavanje Luke Damjanović preko vojnog telefona, a Zoran od nekog iz Potkraja, jer mu on lično nije mogao reći i da je Zoran otišao u Bojnik dva-tri dana nakon ranjavanja, svjedok Dušan Tolj je izjavio da je Zoran saznao za ranjavanje putem radio stanice Republike Srpske, te da je nakon mjesec dana od tada kada je saznao za ranjavanje Zoran otišao u Bojnik. Na kraju činjenica koja nije išla u prilog alibiju optuženog Zorana Damjanovića je i činjenica koja se odnosi na boravak Salema Koldže u kući Ilije Tolja. Naime, svjedok odbrane Salem Koldžo je u unakrsnom ispitivanju rekao da optuženog Zorana Damjanovića nije vidio u kući u vrijeme kada je boravio kod njegovog punca, a boravio je krajem maja, početkom juna 1992. godine, iz čega proizilazi da Zoran Damjanović nije bio u svojoj kući u Potkraju u vrijeme kada je počinjen zločin iz tačke 1. optužnice.

Iz svega navedenog, cijeneći iskaze svjedoka odbrane, pojedinačno i u međusobnoj povezanosti, Sud nije poklonilo vjeru svjedocima odbrane u vezi sa alibijem prezentiranim od strane obojice optuženih, iz razloga što su isti nedosljedni u tolikoj mjeri da se ne mogu smatrati pouzdanim, te kontradiktornost istih utječe na kvalitet i kredibilitet ovih svjedoka. Detaljna analiza ovih iskaza, a imajući u vidu gorenavedene kontradiktornosti, jasno upućuje da su iskazi svjedoka odbrane prilagođeni vremenu dešavanja inkriminisanog događaja opisanog u tački 1. optužnice, kako bi se osigurao lažni alibi optuženima Goranu i Zoranu Damjanoviću.

3. Pravna utvrđenja koja se odnose na tačku u vezi sa ratnim zločinima

3.1. Pravne odredbe

Kako proizilazi iz tačke 1. optužnice, optuženima Goranu Damjanoviću i Zoranu Damjanoviću stavlja se na teret da su izvršili krivično djelo ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz člana 173. stav 1. tačka (c)-(mučenje) u vezi sa članom 180. stav 1. KZ BiH, Član 173. stav. tačka c. propisuje da: „(1) Ko kršeći pravila međunarodnog prava za vrijeme rata, oružanog sukoba ili okupacije naredi ili učini koje od ovih djela: c) ubijanja, namjerno nanošenje osobi snažnog tjelesnog ili duševnog bola ili patnje (mučenje), (...)”. Tužilaštvo je u završnoj riječi takođe navelo da su “svojim ponašanjem obojica optuženih prekršila član 3. stav 1. tačka a), koji je zajednički za sve četiri Ženevske konvencije iz 1949. godine”.

Zajednički član 3. Ženevske konvencije predviđa da „U slučaju oružanog sukoba koji nema karakter međunarodnog sukoba i koji izbije na teritoriji jedne od Visokih strana ugovornica, svaka od strana u sukobu je dužna da primjenjuje bar slijedeće odredbe (1) prema licima koja ne učestvuju neposredno u neprijateljstvima, podrazumjevajući tu i pripadnike oružanih snaga koji su položili oružje i lica onesposobljena za borbu usljed bolesti, rane, lišenja slobode ili iz kojeg bilo uzroka, postupa, u svakoj prilici čovječno, bez ikakve nepovoljne diskriminacije zasnovane na rasi, boji kože, vjeri ili ubjeđenju, polu, rođenju ili imovnom stanju, ili kome bilo drugom sličnom mjerilu.

U tom cilju zabranjeni su i zabranjuju se, u svako doba i na svakom mjestu, prema navedenim licima postupci koji obuhvataju: a) povrede koje se nanose životu i tjelesnom integritetu, naročito sve vrste ubistva, sakaćenja, svireposti i mučenja, b) uzimanje talaca; c) povrede ličnog dostojanstva, naročito uvredljivi i ponižavajući postupci; d) izricanje i izvršavanje kazni bez prethodnog suđenja od strane redovno ustanovljenog suda i propraćenog svim sudskim garancijama koje civilizovani narodi priznaju za neophodne.“

Zajednički član 3. Ženevske konvencije iz 1949. generalno se smatra odredbom običajnog prava i obavezujući je za sve strane u sukobu, bilo unutrašnjem ili međunarodnom, te je odredba bila važeća u vrijeme i na mjestu događaja za koje se optuženi terete.

3.2. Pravna definicija

Prema tome, da bi se za neki zločin sudilo prema zajedničkom članu 3. Ženevske konvencije, moraju prethodno biti ispunjena tri uslova.

Prvo, da je morao postojati oružani sukob, bilo unutrašnji ili međunarodni, u vrijeme kada su djela navodno počinjena. Drugo, da postoji bliski nexus između oružanog sukoba i navodnog zločina, odnosno da radnje optuženog moraju biti „u bliskoj vezi“ sa neprijateljstvima. Treće, navodno djelo mora biti počinjeno protiv civilnog stanovništva ili imovine građana.

(1) Mora postojati oružani sukob, bilo unutrašnji ili međunarodni

Utvrđeno je da mora postojati oružani sukob da bi se moglo primjeni međunarodno humanitarno pravo. Oružani sukob postoji kada god postoji pribjegavanje oružanoj sili između država ili produženo oružano nasilje između državnih vlasti i organizovanih naoružanih grupa ili između takvih grupa unutar jedne države.... U smislu zajedničkog člana 3. priroda ovog oružanog sukoba nije relevantna. Nije bitno da li se ozbiljno kršenje desilo u kontekstu međunarodnog ili unutrašnjeg oružanog sukoba, ukoliko su slijedeći uslovi ispunjeni: povreda mora predstavljati kršenje odredbi međunarodnog humanitarnog prava; odredba mora biti običajne prirode ili, ako pripada ugovornom pravu, traženi uslovi moraju biti ispunjeni; povreda mora biti ozbiljna, odnosno mora predstavljati kršenje odredbe koja štiti bitne vrijednosti, a kršenje mora obuhvatati teške posljedice za žrtvu, te povreda odredbi mora obuhvatati individualnu odgovornost lica koje krši odredbu.

(2) Mora postojati bliski nexus između oružanog sukoba i navodnog zločina

Da bi se određeni zločin okvalifikovao kao povreda međunarodnog humanitarnog prava prema zajedničkom članu 3. Ženevske konvencije, tužilaštvo mora ... utvrditi dovoljnu povezanost između tog zločin i oružanog sukoba.

Mora postojati nexus između oružanog sukoba i navodnog krivičnog djela.¹ Takode, u odluci Žalbenog vijeća MKSJ u predmetu Kunarac², u nabrojanju faktora za ocjenu postojanja *nexusa*, navedeno je da “U odlučivanju da li je predmetna radnja u dovoljnoj mjeri povezana sa oružanim sukobom, pretresno vijeće može uzeti u obzir slijedeće faktore:

¹ Halilović, Pretresno vijeće, 16.11.2005. godine, stav 28.

² Kunarac, Kovač i Vuković, 12.06.2002. godine, stav 59.

činjenicu da je počinitelj vojnik; činjenicu da žrtva nije vojnik; činjenicu da je žrtva pripadnik suprotne strane; činjenicu da se za radnju može reći da služi krajnjem cilju vojne kampanje; te činjenicu da je zločin izvršen kao dio ili u kontekstu službenih dužnosti počinitelja.” Oružani sukob je morao predstavljati važan faktor za postojanje mogućnosti počinitelja da izvrši zločin, za njegovu odluku da ga izvrši, za način na koji je izvršen ili cilj zbog kojeg je izvršen.³

U tom pogledu, sudska praksa MKSJ je uspostavila institut „bliski nexus“. U predmetu Blaškić, Žalbena vijeće smatra da: „Iako se značajni sukobi nisu dešavali na [određenom području] u vrijeme i na mjestu gdje su zločini navodno počinjeni... primjenjuje se međunarodno humanitarno pravo. Dovoljno je da su navodni zločini bili u bliskoj vezi sa neprijateljstvima koja su se dešavala na drugim dijelovima teritorija pod kontrolom strana u sukobu.“ Takođe u vezi sa povezanošću oružanog sukoba i zločina, oružani sukob ne mora biti uzrokom počinjenja zločina, ali je oružani sukob morao predstavljati važan faktor za postojanje mogućnosti počinitelja da izvrši zločin, za njegovu odluku da ga izvrši, za način na koji je izvršen ili cilj zbog kojeg je izvršen.

Nadalje, ne postoji neophodna korelacija između područja gdje se vode borbe i geografskog dosega zakona ratovanja. Zakoni ratovanja se primjenjuju na cijeloj teritoriji zaraćenih država, ili u slučaju unutrašnjeg oružanog sukoba na cijeloj teritoriji pod kontrolom strane u sukobu, bilo da se borba vodi tamo ili ne, te se isti nastavljaju primjenjivati do opšteg zaključivanja mira, ili u slučaju unutrašnjeg oružanog sukoba do postizanja mirnog rješenja. Povreda zakona ili običaja rata se stoga može desiti u vrijeme i na mjestu gdje zapravo i nisu vođene borbe. Uslov da radnje optuženog moraju biti u bliskoj vezi sa oružanim sukobom ne bi bio negiran ako bi zločini bili vremenski ili geografski udaljeni od stvarne borbe.

(3) Zločini moraju biti počinjeni prema licima „koja ne učestvuju neposredno u neprijateljstvima“

Na kraju, sudska praksa MKSJ je dodala još jedan elemenat koji treba razmotriti u vezi sa zajedničkim članom 3. Dodatni uslov za zajednički član 3. je da povreda mora biti počinjena prema licima „koja ne učestvuju neposredno u neprijateljstvima“. Zapravo, zajednički član 3. štiti „lica koja ne učestvuju neposredno u neprijateljstvima“, uključujući lica „onesposobljena za borbu usljed bolesti, rane, lišenja slobode ili iz kojeg bilo uzroka“. Sudska praksa MKSJ u predmetu Tadić takođe navodi da pravni pristup prilikom definisanja zaštićenim lica, koji zavisi od bitnih odnosa više nego od formalnih veza, postaje tim važniji u međunarodnim oružanim sukobima današnjice. Dok su se ratovi ranije vodili između dobro ustanovljenih država, u modernim međuetničkim oružanim sukobima, kao što je onaj u bivšoj Jugoslaviji, često dolazi do stvaranja novih država tokom sukoba, te je prije nacionalnost nego državljanstvo ono što može postati odlučujuće za lojalnost državi. U ovim uslovima, državljanstvo kao uslov je još manje adekvatno za definisanje zaštićenih lica. Državljanstvo žrtava u smislu primjene IV Ženevske konvencije se ne bi trebalo primjenjivati na osnovu formalnih karakterizacija državljanstva, već radije na analizi bitnih odnosa, uzimajući u obzir različitu nacionalnost žrtava i počinitelja, te njihove veze sa stranom državom posrednicom.

³ *Kumarac, Kovač i Vuković, Žalbena vijeće, 12.06.2002. godine, stav 58.*

Na strani Tužilaštva je bio teret dokazivanja svih bitnih elemenata ovog krivičnog djela, tj.: da je zločin počinjen za vrijeme oružanog sukoba (a), da zločin predstavlja povredu odredbi međunarodnog prava (b), te da je zločin počinjen prema licima „koja ne učestvuju neposredno u neprijateljstvima“ i da postoji nexus između zločina i oružanog sukoba (c).

(1). Sud je nesporno utvrdio da je u vrijeme inkriminiranih događaja na teritoriji Bosne i Hercegovine postojao oružani sukob. Brojne presude MKSJ, naime presuda Galić, i Suda BiH potvrđuju ovu činjenicu. Odbrana je takođe prihvatila postojanje oružanog sukoba.

(2). Takođe je nesporno da su postupci Gorana i Zorana bili počinjeni u inkriminisanom periodu i suprotni odredbama zajedničkog člana 3. stav 1. tačka a) Ženevske konvencije.

Iz iskaza Zaima Rizvanovića, Elvira Jahića, te svjedoka „C“ i „D“ proizilazi da su se žrtve u konkretnom slučaju predale, nakon što su zarobljeni oduzeto im je svo oružje koje su imali, a mnogi od njih su bili ranjeni, kao što je to bio slučaj sa svjedocima: Elvirom Jahićem, svjedocima „C“ i „D“. Na osnovu navedenog, Sud zaključuje da navedene osobe nisu učestvovala u neprijateljstvima u vrijeme izvršenja krivično pravnih radnji, te je utvrđeno da žrtve u ovom slučaju spadaju u kategoriju osoba zaštićenih Zajedničkim članom 3.

Nadalje, da bi se zaključilo da je došlo do kršenja člana 3. stav 1. Ženevske konvencije neophodno je dokazati da su zaštićene osobe bile podvrgnute jednoj od zabranjenih radnji, „povrede koje se nanose životu i tjelesnom integritetu, naročito sve vrste ubistava, sakaćenja, svireposti i mučenja“. U konkretnom slučaju, optužnica sadrži navode o mučenju. Mučenje je zabranjeno i ugovornim i običajnim međunarodnim pravom, a zabranjeno je kako u vrijeme mira, tako i u vrijeme oružanih sukoba. Zabrana mučenja predstavlja normu *ius cogens*.

Prilikom definiranja nekog krivičnog djela u skladu sa međunarodnim humanitarnim pravom, potrebno je imati na umu specifičnosti tog korpusa prava osobito u odnosu na definiciju termina „mučenje“ koji postoji u kontekstu zaštite ljudskih prava. Pretresno vijeće MKSJ u predmetu *Kunarac* podrobnom analizom odredbi Univerzalne deklaracije o ljudskim pravima iz 1948. godine, Konvencije protiv torture i drugih surovih, neljudskih ili ponižavajućih kazni ili postupka iz 1984. godine, Evropske konvencije o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda iz 1950. godine iznijelo zaključak da djelo mučenja u okviru međunarodnog humanitarnog prava uključuje slijedeća obilježja: (i) nanošenje, djelom ili propustom, teške tjelesne ili duševne boli ili patnje; (ii) djelo ili propust moraju biti namjerni; (iii) motiv djela ili propusta mora biti iznudiavanje informacija ili priznanja, kažnjavanje, zastrašivanje ili vršenje pritisaka na žrtvu ili treću osobu, ili diskriminacija iz bilo kog razloga, žrtve ili treće osobe.⁴

Nesporno je da je mučenje u vrijeme oružanog sukoba zabranjeno opštom odredbom međunarodnog prava. Ova odredba se može primjeniti u oružanim sukobima i kao dio međunarodnog običajnog prava i – ako su ispunjeni preduslovi – ugovornog prava, prilikom čega je sadržaj zabrane isti. Zbog značaja vrijednosti koje štiti, ovaj princip se razvio u imperativni standard ili *jus cogens*, tj. standard koji ima viši rang u međunarodnoj hijerarhiji od ugovornog prava, pa čak i „uobičajenih“ običajnih odredbi. Najuočljivija posljedica ovog višeg ranga je da države ne mogu odstupati od spornog principa kroz međunarodne ugovore

⁴ MKSJ, Tužilac protiv Kunarac i dr., stav 142.

ili domaće ili posebne običaje, pa čak i kroz opšte običajne odredbe koje nemaju istu normativnu snagu.

U vezi sa prvim obilježjem definicije mučenja, vijeće smatra dokazanim da su Goran i Zoran i njihovi saučesnici svojim radnjama žrtvama prouzrokovali tešku fizičku i psihičku bol. O tom bolu i patnji se zaključuje na osnovu prirode premlaćivanja, odnosno udaraca u predjelu rana, po genitalijama i tabanima, kao i na osnovu trajanja premlaćivanja i korištenih sredstva. Okolnosti premlaćivanja opravdano ukazuju da je postignut zahtjevani nivo teške boli i patnje.

Takođe je jasno da je ispunjeno i drugo obilježje. Goran i Zoran su bili svjesni svog činjenja i htjeli su učinjenje tog djela. Bili su svjesni činjeničnih okolnosti koje su utvrdile postojanje oružanog sukoba ili status žrtve kao osobe onesposobljene za borbu. U ovim okolnostima, oni su htjeli da se uključe u nezakonito postupanje i da prouzrokuju posljedicu svojih radnji, te su bili svjesni da bi se ona desila u uobičajenom toku događaja.

Nadalje, u vezi sa trećim obilježjem, evidentno je iz svjedočenja svih svjedoka koji su dovedeni pred samoposlugu u Bojniku da su svi zarobljenici bili Bošnjaci i da su zbog svoje etničke pripadnosti i nacionalnosti bili izloženi premlaćivanjima i degradirajućem postupku. Isti su nazivani „Alijinom vojskom“ i „balijama“ i bili su primorani da pjevaju srpske nacionalističke pjesme. Iz izvedenih dokaza jasno proizilazi da je premlaćivanje predstavljalo diskriminatornu mjeru koja je primjenjivana na zarobljenike bošnjačke nacionalnosti, koji nisu bili pripadnici srpske etničke skupine pod čijom su se kontrolom nalazili. Na osnovu iskaza ovih svjedoka, koje vijeće cijeni kao kredibilne i konzistentne, jasno je da su Bošnjaci bili žrtve radnji optuženih. Tako da je vijeće uvjereno da su premlaćivanja, vrijeđanja i omalovažavanja počinili upravo optuženi Goran i Zoran sa namjerom diskriminiranja zarobljenih muškaraca Bošnjaka i sa namjerom prikupljanja informacija i kažnjavanja istih. Osim toga, optuženi Goran i Zoran su poznavali žrtve od ranije. Oni su znali da su zarobljenici Bošnjaci bili pripadnici etničke skupine koju su očigledno smatrali manje vrijednom. Optuženi Goran i Zoran su ih shodno tome i tretirali. Tako da je jasna diskriminatorna namjera optuženih u odnosu na zarobljenike prema kojima su i činili ova djela.

(3). Postajao je *nexus* između krivičnih djela i oružanog sukoba

Utvrđeno je u ovom slučaju da postoji *nexus* između zločina i oružanog sukoba, s obzirom da su Goran i Zoran u vrijeme učinjenja djela bili pripadnici vojske RS, da je djelo izvršeno odmah nakon zauzimanja Ahatovića, da je njihovo postupanje imalo konotaciju diskriminacije i kažnjavanja onih kojih su pružali otpor, te da je to postupanje predhodilo zatočenju žrtava u logor u Rajlovcu.

U zaključku, nedvosmisleno je utvrđeno da su optuženi Goran i Zoran Damjanović, u vrijeme oružanog sukoba i kao pripadnici Vojske RS djelovali na način opisan u tački 1. optužnice, te da su prekršili pravila međunarodnog prava u vrijeme oružanog sukoba, odnosno zajednički član 3. Ženevskih konvencija.

Prema tome, nesporno je da su izvršili krivično djelo ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz člana 173. stav 1. tačka c) KZ BiH.

3.3. Primjena materijalnog krivičnog zakona na ratne zločine

Sud je prihvatio pravnu kvalifikaciju optužbe i osudio optužene Gorana i Zorana Damjanovića za krivično djelo (tačka 1) zločin protiv civilnog stanovništva iz člana 173. stav 1. tačka c) Krivičnog zakona Bosne i Hercegovine.

S obzirom na vrijeme izvršenja krivičnog djela i materijalnog zakona na snazi u to vrijeme, Sud smatra relevantnim načelo zakonitosti i načelo vremenskog važenja krivičnog zakona:

Član 3. KZ BiH (načelo zakonitosti: *nullum crimen et nulla poena sine lege*) propisuje da se “krivična djela i krivične sankcije propisuju samo zakonom”, te da “nikome ne može biti izrečena kazna za djelo koje, prije nego što je učinjeno, nije bilo zakonom ili međunarodnim pravom propisano kao krivično djelo i za koje zakonom nije bila propisana kazna.”

Sa druge strane, član 4. KZ BiH (načelo vremenskog važenja krivičnog zakona) propisuje da se “na učinitelja krivičnog djela primjenjuje zakon koji je bio na snazi u vrijeme učinjenja krivičnog djela”, te da “ako se poslije učinjenja krivičnog djela jednom ili više puta izmijeni zakon, primijenit će se zakon koji je blaži za učinitelja”.

Načelo zakonitosti propisano je i Evropskom konvencijom o ljudskim pravima (u daljem tekstu: EKLJP) koja prema članu 2. stav 2. Ustava BiH ima prioritet nad svim domaćim zakonima BiH. Član 7. stav 1. EKLJP glasi: “Niko se ne može smatrati krivim za krivično djelo nastalo činjenjem ili nečinjenjem koje nije predstavljalo krivično djelo u vrijeme izvršenja, prema domaćem ili međunarodnom pravu. Isto tako, izrečena kazna neće biti teža od one koja se primjenjivala u vrijeme izvršenja krivičnog djela”. Ovom odredbom se zabranjuje izricanje teže kazne u odnosu na kaznu koja se primjenjivala u vrijeme izvršenja, ali se ne propisuje obavezna primjene zakona koji je blaži po izvršiocu krivičnog djela. Međutim, član 7. stav 2. EKLJP određuje da: “Ovaj član ne utječe na suđenje ili kažnjavanje bilo koje osobe koja je kriva za činjenje ili nečinjenje, ako je to djelo u vrijeme izvršenja predstavljalo krivično djelo prema općim pravnim načelima koje priznaju civilizirani narodi”.

Isto tako, član 15. stav 1. Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima (*International Covenant on Civil and Political Rights*, u daljem tekstu: Međunarodni pakt) propisuje da: „Niko ne može biti proglašen krivim za krivično djelo počinjeno činom ili propustom, koje u vrijeme počinjenja nije predstavljalo krivično djelo prema domaćem i međunarodnom pravu. Isto tako ne može se izreći teža kazna za počinjeno krivično djelo od kazne koja se mogla izreći u trenutku kada je krivično djelo počinjeno. Ukoliko, nakon što je djelo počinjeno, zakonskom odredbom bude predviđena primjena blaže kazne, počinitelj će se time koristiti”. Međutim, član 15. stav 2. Međunarodnog pakta propisuje da “Ništa u ovom članu ne dovodi u pitanje sudski postupak i kažnjavanje bilo koje osobe zbog djela ili propusta koji je u vrijeme počinjenja predstavljao krivično djelo po opštim pravnim načelima koja priznaje zajednica naroda”.

Na kraju, član 4. (a) KZ BiH propisuje da „Članovi 3. i 4. ovog zakona ne sprečavaju suđenje ili kažnjavanje bilo kojeg lica za bilo koje činjenje ili nečinjenje koje je u vrijeme

kada je počinjeno predstavljalo krivično djelo u skladu s općim načelima međunarodnog prava”.

Općenito, član 4. (a) KZ BiH odnosi se na „opća načela međunarodnog prava“. Član 7. stav 2. EKLJP odnosi se na „opća pravna načela koja priznaju civilizirani narodi”, a član 15. stav 2. Međunarodnog pakta na “opća pravna načela koje priznaje zajednica naroda”. Pošto ni međunarodno pravo, ni EKLJP, niti Međunarodni pakt ne poznaju termin istovjetan terminu koji koristi član 4. (a) KZ BiH, upotrijebljena fraza je kombinacija načela međunarodnog prava” koje priznaju Generalna skupština UN i Komisija za međunarodno pravo sa jedne strane, te “opća načela prava priznata od strane zajednice naroda” koja su priznata Statutom Međunarodnog suda pravde i članom 7. stav 2. EKLJP i člana 15. stav 2. Međunarodnog pakta, sa druge strane.

3.4. Primjenjivost zakona na ratne zločine;

U stvari, članom 4. (a) KZ BiH eksplicitno se usvaja odredba člana 7. stav 2. EKLJP koja omogućava znatno odstupanje od načela iz člana 3. i člana 4. KZ BiH, kao i odstupanje od obavezne primjene blažeg zakona u postupcima koji se vode za krivična djela prema međunarodnom pravu, što je upravo slučaj u postupku protiv optuženog zato što je to upravo krivično djelo koje uključuje povredu međunarodnog prava. Ovo je stav koji je Sud BiH zauzeo u svojoj dosadašnjoj praksi.⁵

Država Bosna i Hercegovina je, kao nasljednica bivše Jugoslavije, ratifikovala EKLJP i Međunarodni pakt. Zbog toga su ovi ugovori obavezujući za državu Bosnu i Hercegovinu, a organi vlasti BiH ih moraju primjenjivati. Član 4. (a) KZ BiH je samo domaći pravni podsjetnik, jer on nije neophodan za primjenu međunarodnih ugovora. Iz istog razloga, svi sudovi u Bosni i Hercegovini su vezani navedenim ugovorima, a odredba kao što je član 4. (a) ne bi trebala biti neophodna za primjenu međunarodnog prava.

Član 173. KZ BiH propisuje ratni zločin protiv civilnog stanovništva (teške povrede Ženevske konvencije iz 1949.g.) isto kao i član 2. Statuta MKSJ. Ratni zločin protiv civilnog stanovništva je u kritičnom periodu bio striktno propisan i Krivičnim zakonom SFRJ koji je tada bio na snazi u Bosni i Hercegovini. Činjenica da se krivična djela propisana članom 173. KZ BiH mogu naći i u članu 142. stav 1. KZ SFRJ dozvoljava zaključak da je krivično djelo ratni zločin protiv civilnog stanovništva bio propisan zakonom.

Međutim, kako se vidi iz ovih odredbi, izrečena kazna koju predviđa član 173. KZ BiH je definitivno blaža od smrtne kazne koju predviđa član 142. KZ SFRJ i koja je bila na snazi u vrijeme kada je krivično djelo počinjeno. Što se tiče člana 7. stav 1. EKLJP, Sud konstatuje da je primjena člana 4. (a) i dalje opravdana, te da zadovoljava načelo vremenskog važenja krivičnog zakona, ili drugim riječima, primjenu „blažeg zakona za počinitelja“.

---

⁵ *Presuda Ocjela I Apelacionog ožje, jerja Suda BiH izrečena protiv Abduladhima Maktoufa, br. KPZ 32/05 od 04.04.2006. godine č.ju je žalbu protiv ove presude odbio Ustavni sud BiH dana 30.03.2007. godine.; Presuda Ocjela I Suda BiH izrečena protiv Dragca Paunovića, br.cj X-KR-05/16; Presuda Ocjela I Suda BiH izrečena protiv Radovana Stankovića, br.cj X-KR-05/70; Presuda Ocjela I Suda BiH izrečena protiv Nikole Andruna, br.cj X-KR-05/42; Radmiilo Vuković X-KR-06/217; Nikola Kovačević br.cj X-KR-05/40*

3.5. Međunarodno pravo i ratni zločini;

U vrijeme kada su počinjena krivična djela, Bosna i Hercegovina je kao nasljednica države SFRJ bila strana potpisnica svih relevantnih međunarodnih konvencija o ljudskim pravima i međunarodnom humanitarnom, odnosno krivičnom pravu.⁶

Isto tako, običajni status krivične odgovornosti za ratni zločin protiv civila i pojedinačne odgovornosti za ratne zločine počinjene 1992. godine potvrđen je i od strane Generalnog sekretara UN-a⁷, Komisije za međunarodno pravo⁸, kao i jurisprudencijom MKSJ i Međunarodnog krivičnog suda za Ruandu (MKSR)⁹. Ove institucije su utvrdile da krivična odgovornost za ratne zločine protiv civilnog stanovništva predstavlja imperativni standard međunarodnog prava odnosno *jus cogens*.¹⁰ Zbog toga se čini neospornim da su ratni zločini protiv civilnog stanovništva 1992. godine predstavljali dio međunarodnog običajnog prava. Ovaj zaključak potvrdila je i Studija o običajnom međunarodnom humanitarnom pravu¹¹ sačinjena od strane Međunarodnog komiteta Crvenog krsta. Prema toj Studiji „teške povrede međunarodnog humanitarnog prava predstavljaju ratne zločine“ (pravilo 156), „pojedinci su krivično odgovorni za ratne zločine koje počine“ (pravilo 151) i „Države moraju istraživati ratne zločine navodno počinjene od strane svojih državljana ili oružanih snaga, odnosno na vlastitoj teritoriji, te ako je potrebno, krivično goniti osumnjičene. Takođe moraju istraživati i druge ratne zločine iz svoje nadležnosti, i ako je potrebno, krivično goniti osumnjičene“ (pravilo 158).

Prema principu univerzalne nadležnosti, običajno međunarodno humanitarno pravo obavezuje svaku državu u svijetu, bez obzira da li je ratifikovala odgovarajuće međunarodne pravne instrumente. Tako je svaka država obavezna da krivično goni ili izruči (*aut dedere aut judicare*) sve osobe za koje se sumnja da su izvršile povredu običajnog međunarodnog humanitarnog prava.

Principi međunarodnog prava priznatog Rezolucijom 95 (I) Generalne skupštine UN (1946.g.) kao i od strane Komisije za međunarodno pravo (1950.g.) odnose se na „Nirnberšku povelju i presude Suda“, te stoga i na ratne zločine općenito. „Principi međunarodnog prava priznati Poveljom Nirnberškog suda i presudama Suda“, usvojeni od strane Komisije za međunarodno pravo 1950. godine i dostavljeni Generalnoj Skupštini propisuju u principu br. 1: „Svako ko počini neko djelo koje po međunarodnom pravu predstavlja zločin smatraće se odgovornim, te stoga podliježe kažnjavanju“. Princip II takođe propisuje: „Činjenica da se domaćim zakonom ne izriče kazna za djelo koje prema

⁶ Ovo posebno uključuje: Konvenciju o genocidu (1948.g.); Ženevske konvencije (1949.) i njihove dodatne protokole (1977.g.); Konvenciju o ropstvu izmjerjenu 1956.g.; Konvenciju o rasnoj diskriminaciji (1966.g.); Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima (1966.g.); Konvenciju o neprimjerjivosti zastare ratnih zločina i zločina protiv čovječnosti (1968.g.); Konvenciju o aparthejdu (1973.g.); Konvenciju o eliminaciji svih vrsta diskriminacije protiv žena (1979.g.); UN Konvenciju o torturi (1984.g.)

⁷ Izvještaj Generalnog sekretara UN u skladu sa stavom 2. Rezolucije 808 V. jeća sigurnosti od 03.05.1993.godine, dijelovi 34-35 i 47-48.

⁸ Komisija za međunarodno pravo, Komentar Nacrta Zakona o zločinima protiv mira i sigurnosti čovječanstva (1996.g.)

⁹ MKSJ, Žalbena v. jeće, predmet Tadić, Odluka o predlogu odbrane za interlokutornu žalbu u pogledu nadležnosti, 02.10.1995.g., stav 151.; MKSJ, Pretresno v. jeće, presuda u predmetu Tadić od 07.05.1997.g.; stavovi 618-623;

¹⁰ Komisija za međunarodno pravo, Komentar Nacrta odredbi o odgovornosti države za radnje nezakonite prema međunarodnom pravu (2001.g.), član 26.

¹¹ Jean-Marie Henchaerts i Luise Doswald-Beck; Običajno međunarodno humanitarno pravo; MKCK. Cambridge University Press, 2005., str. 568 i dalje.

međunarodnom pravu predstavlja zločin ne oslobada odgovornosti osobu koja je djelo počinila prema međunarodnom pravu.“

Zbog toga krivično djelo ratni zločin protiv civilnog stanovništva treba u svakom slučaju svrstati u „opšte principe međunarodnog prava“ iz člana 3. i 4. (a) KZ BiH. Zato je, bez obzira na to da li se posmatra sa aspekta međunarodnog običajnog prava, međunarodnog ugovornog prava ili „principa međunarodnog prava“, nesporno da su ratni zločini protiv civilnog stanovništva predstavljali krivično djelo u kritičnom periodu, odnosno da je načelo zakonitosti bilo zadovoljeno i u smislu *nullum crimen sine lege* i *nulla poena sine lege*.

Prema tome, krivično djelo ratni zločin protiv civilnog stanovništva, u skladu sa odredbama iz zajedničkog člana 3. stav 1. tačke (a) i (c) Ženevskih konvencija i člana 27. stav 2. Ženevske konvencije o zaštiti civilnih lica za vrijeme rata od 12.08.1949. godine, treba u svakom slučaju podvesti pod „međunarodno pravo“, odnosno „opće principe međunarodnog prava“ iz člana 3. i 4. (a) KZ BiH. Dakle, nesporno je da je ratni zločin protiv civilnog stanovništva predstavljao krivično djelo u inkriminisanim periodu i da je kažnjiv po članu 173. KZ BiH.

E. Optužbe iz tačke 2. (neovlašteno držanje veće količine vatrenog oružja, municije i eksplozivnog materijala velike razorne moći i opasnosti, čije nabavljanje i držanje građanima nije dozvoljeno):

Krivično-pravne radnje iz tačke 2. optužnice se odnose samo na prvooptuženog Gorana Damjanovića.

Kako proizilazi iz ove tačke optužnice, optuženom Goranu Damjanoviću se stavlja na teret da je počinio krivično djelo nedozvoljene proizvodnje i prometa oružja ili eksplozivnih materijala iz člana 399. stav 1. u vezi sa stavom 2. Krivičnog zakona RS, te je na strani Tužilaštva bio teret dokazivanja slijedećih bitnih elemenata ovog djela: da je počinilac nabavio ili da posjeduje vatreno oružje, municiju, eksplozivne materije ili neka druga borbena sredstva, da zakon zabranjuje fizičkim licima posjedovanje tih 'predmeta' ili da posjedovanje 'predmeta' fizičkim licima uslovi izdavanjem odobrenja, da su 'predmeti' bili u većoj količini ili vrijednosti, da su 'predmeti' bili veće razorne moći i izuzetno opasni.

Sud je utvrdio izvan razumne sumnje da je optuženi počinio krivično djelo nedozvoljene proizvodnje i prometa oružja ili eksplozivnih materijala iz člana 399. stav 1. u vezi sa stavom 2. Krivičnog zakona Republike Srpske.

Prije svega, utvrđeno je da je optuženi posjedovao municiju i eksplozivne materije čije je posjedovanje fizičkim licima zakonom zabranjeno ili je njihovo posjedovanje ili držanje ograničeno. U skladu sa nalogom za pretres izdatim od strane Suda BiH broj: X-KRN-05/107 od 26.04.2006. godine, službenici SIPA-e izvršili su pretres porodične kuće Damjanovića u ul. Meše Selimovića br. 10, Istočno Sarajevo i prilikom pretresa pronašli su slijedeće 'predmete': dva noža za automatsku pušku M-70, serijski brojevi 698775 i 738633, bajonet, serijski broj 1214, jedno pakovanje municije, serijski broj 14364, sedam kutija municije od kojih svaka sadrži 15 metaka kalibra 7,62, jedan RAP SMB sa tri okvira i 138 metaka kalibra 7,62, jedan RAP SMB sa jednim okvirom i 28 metaka kalibra 7,62, tri pakovanja plastičnog materijala od po 0,5 kg, tri trotilska metka 500, serijski brojevi CPB 652 i CPB 653, sedam detonatora i 7,5 metara sporogorećeg štapina. Dana 25.10.2006.

godine na okolnosti pretresa porodične kuće Damjanovića i pronađenih navedenih predmeta, svjedočili su službenici SIPA-e: Bajro Kulovac, Nermina Jerković, Ejub Zukić i Elvedin Karahodžić. Tom prilikom službenici su analizirali 33 fotografije koje pokazuju nalaz pretresa kuće. Na osnovu tih iskaza kao i predočenih fotografija, vijeće je zaključilo da je pretres obavljen u skladu sa nalogom izdatim od strane Suda BiH broj: X-KRN-05/107 od 26.04.2006. godine, kao i to da su prilikom pretresa kuće optuženog pronašli municiju i eksplozivne materije, čije posjedovanje je fizičkim licima zakonom zabranjeno.

Posjedovanje navedenih 'predmeta' zabranjeno je Zakonom o oružju i municiji RS i Zakonom o prometu eksplozivnih materija, zapaljivih tečnosti i gasova RS. Tako je za posjedovanje metaka kalibra 7,62 mm (ukupno 271) prema članu 6. Zakona o oružju i municiji RS potrebna dozvola, koju optuženi nije imao, a za koji prijestup se propisuje novčana kazna, u skladu sa članom 43. stav 2. tačka (1), nabavka detonatora (ukupno 7) nije dozvoljena u skladu sa članom 6. istog Zakona, propisuje se novčana kazna, u skladu sa članom 43. stav 2. tačka (1), eksploziv (1,5 kg plastičnog eksploziva, dva trotilska metka 500 i 7,5 metara sporogorećeg štapina) ubraja se u 'eksplozivne materije' u skladu sa članom 3. Zakona o prometu eksplozivnih materija, zapaljivih tečnosti i gasova RS. Član 12. navedenog zakona zabranjuje pojedincima da na bilo koji način vrše nabavku, prodaju i korištenje eksplozivnih materija.

Nadalje, utvrđeno je i da se radilo o većoj količini municije i eksplozivnih materija. Naime, sud je poklonio vjeru vještaku kapetanu Mayesu koji je svjedočio da je količina eksploziva bila dovoljna da uzrokuje znatnu štetu na kući u kojoj su predmeti nađeni, i da bi imala smrtno posljedice u krugu od oko 300 metara. Vijeće je na osnovu te procjene utvrdilo izvan razumne sumnje da se radi o vrlo opasnoj municiji i eksplozivnim materijama velike razorne moći u većim količinama.

Sud nije poklonio vjeru svjedoku odbrane Bošku Tešanoviću čiji iskaz na ove okolnosti nije bio razložen. Opis kutije za koju je Boško Tešanović tvrdio da je pronašao Luka Damjanović na mjestu gdje su njih dvojica radili, ne odgovara kutijama koje su pronašli službenici SIPA-e u vrijeme pretresa kuće Damjanovića. Nije se dakle, radilo o jednoj kutiji sa eksplozivom nego o više njih. Iskaz svjedoka nije utemeljen čvrstim dokazima, te se isti i nije cijenio kao jasan i logičan.

Sud je prilikom ocjene dokaza imao u vidu i druge dokaze provedene na glavnom pretresu. Međutim, tim dokazima nije pridavao poseban značaj, a niti je našao potrebnim da vrši njihovu detaljnu analizu, jer nisu bitno uticali na konačno utvrđeno činjenično stanje i zaključke do kojih je sud došao temeljem dokaza čiju je ocjenu dao u presudi.

F. Zaključak u vezi sa tačkom 1. i 2.

6.1. Tačka 1 (Goran Damjanović i Zoran Damjanović)

Optuženi Goran i Zoran Damjanović počinili su krivično djelo ratni zločin protiv civilnog stanovništva znajući da svojim radnjama krše pravila međunarodnog prava tokom i zbog oružanog sukoba, te su hteli da prouzrokuju zabranjenu posljedicu.

6.2. Tačka 2 (Goran Damjanović)

Optuženi Goran Damjanović počinio je krivično djelo nedozvoljene proizvodnje i prometa oružja ili eksplozivnih materijala iz člana 399. stav 1. u vezi sa stavom 2. Krivičnog zakona RS, jer je posjedovao veću količinu oružja, municije i eksploziva koji je bio opasan i velike razorne moći, čije držanje nije dozvoljeno fizičkim licima.

7. Kazna za optužene

7.1. Kazna za Gorana Damjanovića

S obzirom na utvrđeno činjenično stanje i nastalu posljedicu, te uzročnu vezu između istih, Sud je optuženog Gorana Damjanovića prvenstveno oglasio krivim za krivično djelo (Tačka 1.) ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz člana 173. stav 1. tačka c) KZ BiH i utvrdio kaznu zatvora u trajanju od 11 (jedanaest) godina, potom oglasio ga krivim za krivično djelo (Tačka 2) nedozvoljene proizvodnje i prometa oružja ili eksplozivnih materija iz člana 399. stav 1. u vezi sa stavom 2. Krivičnog zakona Republike Srpske, u vezi sa članom 5. i 12. Zakona o prometu eksplozivnih materija i zapaljivih tečnosti i gasova, te članom 43. stav 1. tačka 1. Zakona o oružju i municiji RS, i utvrdio kaznu zatvora u trajanju od 1 (jedne) godine i 6 (šest) mjeseci. Primjenom zakonskih propisa iz člana 53. stav 2. tačka b) KZ BiH, Sud je optuženog Gorana Damjanovića osudio na jedinstvenu kaznu zatvora u trajanju od 12 (dvanaest) godina. Utvrđeno je da je ova kazna proporcionalna težini djela, učešću i ulozi optuženog, te da će ispuniti svrhu kažnjavanja propisanu odredbama člana 39. KZ BiH.

Prilikom odmjeravanja kazne za optuženog Gorana Damjanovića, Sud je cijenio kao olakšavajuću okolnost činjenice da se Goran Damjanović držao korektno pred Sudom, primjereno ponašao i pružao saradnju tokom postupka, da je uredno ispunjavao mjere koje su zamijenile mjeru pritvora, a koje je odredilo pretresno vijeće, da do sada nije bio krivično gonjen, da je porodičan čovjek i otac malodobnog djeteta. Sud nije našao osobito olakšavajuće okolnosti koje bi u smislu člana 49. stav 1. tačka b) ukazivale da se svrha kažnjavanja može postići blažom kaznom od one koja je predviđena za krivično djelo ratnog zločina protiv civilnog stanovništva, a predviđena je kazna zatvora najmanje deset godina ili kazna dugotrajnog zatvora.

7.2. Kazna za Zorana Damjanovića

Optuženog Zorana Damjanovića Sud je oglasio krivim za krivično djelo (Tačka 1) ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz člana 173. stav 1. tačka c) KZ BiH i osudio ga na kaznu zatvora u trajanju od 10 (deset) godina i 6 (šest) mjeseci, smatrajući pri tome da će se postići opšta svrha kazne i svrha kažnjavanja u smislu odredaba iz člana 39. KZ BiH.

U odnosu na optuženog Zorana Damjanovića, Sud je našao kao olakšavajuće okolnosti činjenice da se korektno držao pred Sudom i primjereno ponašao, uredno se odazivao svim pozivima Suda dok je bio na slobodi, da je porodičan čovjek, koji do sada nije krivično gonjen, te da je otac malodobnog djeteta. Prilikom odmjeravanja kazne Sud nije našao osobito olakšavajuće okolnosti ni na strani optuženog Zorana Damjanovića.

7.3. Otežavajućih okolnosti na strani optuženih Sud nije našao.

7.4. Na osnovu primjene zakonskog propisa iz člana 56. KZ BiH, vrijeme koje su optuženi proveli u pritvoru ima se uračunati u izrečenu kaznu zatvora, za optuženog Gorana Damjanovića počev od 26.04.2006. godine do 18.01.2007. godine, te za optuženog Zorana Damjanovića počev od 26.04.2006. do 22.06.2006. godine

7.5. Na osnovu člana 188. stav 4. ZKP BiH, optuženi se oslobađaju dužnosti da nadoknade troškove krivičnog postupka, jer su nezaposleni i lošeg materijalnog stanja, pa po ocjeni Suda optuženi nemaju sredstava iz kojih bi namirili troškove postupka.

7.6. Na osnovu člana 198. stav 2. ZKP-a BiH oštećeni Zaim Rizvanović, svjedoci „C“ i „D“ sa imovinskopравnim zahtjevom, te Elvir Jahić sa eventualnim imovinskopравnim zahtjevom, upućuju se na parnicu, obzirom da bi utvrđivanje činjenica u pogledu visine imovinskopравnog zahtjeva iziskivalo duže vrijeme, čime bi se neopravdano produžio ovaj postupak.

ZAPISNIČAR
Melika Bušatlić

PREDSJEDNIK VIJEĆA
SUDIJA
Davorin Jukić

POUKA O PRAVNOM LIJEKU: Protiv ove presude dozvoljena je žalba Apelacionom vijeću Suda BiH u roku od 15 (petnaest) dana od prijema pismenog otppravka presude.